

**V.
ETYKA I WARTOŚCI
W KOMUNIKACJI
I MEDIACH**

Edukacja formalna – dzieci

Zagadnienia	Wychowanie przedszkolne	Szkoła podstawowa, klasy 1-3	Szkoła podstawowa, klasy 4-6
Komunikacja i media jako przedmiot refleksji etycznej	<ul style="list-style-type: none"> umie na podstawowym poziomie rozróżnić dobro i zło w mediach i komunikacji; np. potrafi wskazać złe postępowanie bohatera oglądanego filmu. 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że problem dobra i zła, kłamstwa i prawdy dotyczy także mediów i komunikacji; np. wie, że w telewizji można usłyszeć kłamstwo albo że granie w określone gry może być złe. wie, że zostały ustalone określone reguły komunikacji i korzystania z mediów oraz że należy się do nich stosować. umie wskazać zagrożenia etyczne związane z korzystaniem z mediów; np. umie opowiedzieć o problemie kłamstwa w reklamie telewizyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie, dlaczego normy moralne i wartości odnoszą się także do mediów i komunikacji przez media; np. rozumie, dlaczego obrażanie kogoś w internecie ma takie samo znaczenie jak obrażanie kogoś twarzą w twarz.
Wyzwania etyczne a treści mediów i komunikacji		<ul style="list-style-type: none"> rozumie, że należy stosować się do ograniczeń w dostępie do treści mediów wprowadzonych dla jego dobra; np. zakaz oglądania niektórych programów w telewizji 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że ma prawo dostępu do informacji i komunikacji. rozumie, dlaczego korzystając z materiałów dostępnych w internecie, należy szanować pracę innych; np. rozumie, dlaczego wklejając do prezentacji multimedialnej obrazek ściągnięty z internetu, należy podać jego źródło. umie wskazać podstawowe wartości w przekazie medialnym; np. wskazać, do jakich wartości odwołuje się postępowanie bohatera oglądanego filmu. rozumie, że wartości promowane w treści mediów i komunikacji są zależne od wielu czynników; np. rozumie, że reklama nie jest bezinteresownym informowaniem o produkcie, ponieważ jej główną funkcją jest zachęcanie do kupna produktu, rozbudzanie potrzeb itp. rozumie pojęcie wolności słowa w perspektywie mediów i komunikacji. rozumie potrzebę krytycznej tolerancji i otwartości (także na inne kultury) przy kontakcie z treściami mediów.

Zagadnienia	Wychowanie przedszkolne	Szkoła podstawowa, klasy 1-3	Szkoła podstawowa, klasy 4-6
<p>Wyzwania etyczne w relacjach przez media</p>		<ul style="list-style-type: none"> • wie, że ma prawo do zachowania anonimowości i prywatności; np. wie, że nie musi się zgadzać na zrobienie sobie zdjęcia przez kogoś obcego. Wie, że nie musi podawać swojego adresu domowego osobie spotkanej w internecie (i że to nie świadczy o jej/jego złym zachowaniu). • rozumie, że komunikacja w mediach to wciąż komunikacja między ludźmi; np. rozumie, że po drugiej stronie ekranu siedzi inny człowiek, któremu należy się szacunek. • rozumie, że komunikacja przez media nie może być wystarczającą alternatywą komunikacji interpersonalnej; np. rozumie wady przyjaźni tylko przez internet. 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że prywatność własna i innych jest wartością; np. wie, dlaczego nie należy podawać numeru telefonu znajomej osoby innym bez jej wyraźnej zgody. • umie stosować w komunikacji w internecie zasady netykiety. • rozumie postawę krytycznej otwartości i tolerancji w relacjach w mediach; np. rozumie, że dyskutując on-line, nie zawsze ma się rację i czasem warto zaakceptować argument drugiej strony.
<p>Wyzwania etyczne a normy prawa w mediach i komunikacji</p>		<ul style="list-style-type: none"> • wie, że przepisy prawa stosują się także do mediów i komunikacji. • rozumie obowiązek przestrzegania prawa także w perspektywie mediów i komunikacji; np. potrafi wyjaśnić, dlaczego kradzież w internecie ma taki sam status jak kradzież towaru ze sklepu. 	

Edukacja formalna – młodzież

Zagadnienia	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna	Szkolnictwo wyższe
<p>Komunikacja i media jako przedmiot refleksji etycznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • umie stawiać pytania dotyczące etycznych konsekwencji komunikacji i korzystania z mediów w perspektywie własnych zachowań i doświadczeń; np. potrafi zastanowić się nad konsekwencjami i moralną oceną propozycji radykalnych sposobów odchudzania, które publikuje na swoim blogu. • rozumie, że wyzwania etyczne w mediach i komunikacji istnieją także poza perspektywą jego własnych doświadczeń i umie zadawać pytania na ich temat; np. potrafi opisać, na czym polega moralny problem kontroli aktywności internetowych pracownika przez pracodawcę oraz zadać pytania dotyczące natury tego problemu: granic prywatności pracownika, wymogów uczciwej i skutecznej pracy itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zdefiniować i zanalizować wyzwania etyczne w perspektywie mediów i komunikacji niezależnie od własnych doświadczeń oraz potrafi znaleźć pomoc w ich krytycznej analizie i rozwiązywaniu; np. potrafi krytycznie zanalizować etyczny problem zdrady on-line dzięki znalezionym w internecie wypowiedziom psychologów, badaniom itp. • umie podjąć refleksję etyczną nad komunikacją i mediami z różnych perspektyw; np. działalności biznesowej, reklamy, polityki, edukacji, nauki, z punktu widzenia różnych systemów moralnych. • rozumie problem języka w dyskusjach nad etyką mediów i komunikacji; np. rozumie problem zdefiniowania pojęcia piractwa komputerowego. • rozumie potrzebę kształtowania swoich postaw w komunikacji i korzystaniu z mediów w kierunku wykształcenia własnych zasad postępowania opartych o sumienie. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wypracować subiektywne zasady etyczne dotyczące komunikacji i korzystania z mediów oraz stosować je na co dzień.

Zagadnienia	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna	Szkolnictwo wyższe
<p>Wyzwania etyczne a treści mediów i komunikacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakie czynniki wpływają na obecność i kształt określonych wartości w mediach i komunikacji; np. wie, że frakcja polityczna kontrolująca media publiczne może mieć wpływ na wartości, jakie dominować będą w przekazach tych mediów. • umie krytycznie analizować wartości w treści mediów i komunikacji z uwzględnieniem tej wiedzy; np. wiedząc o zasadach działania tabloidów, o modelu biznesowym tego gatunku medialnego, potrafi krytycznie opisać wartości promowane na łamach „Faktu”. • rozumie prawo do sprzeciwu lub czynnego oporu wobec treści medialnych czy komunikacji; np. rozumie, dlaczego może protestować przeciwko instalacji banerów reklamowych w budynku szkoły. Rozumie, że instalacja dodatku AdBlock w przeglądarce wynika z jego prawa do kontrolowania treści, które odbiera. • wie o prawie dostępu do informacji, do dążenia do jej uzyskania oraz ograniczeniach z tym związanych; np. zna wartość czyjejś prywatności i wie, że ogranicza ona jego prawo do dostępu do informacji. Zna pojęcie informacji publicznej i wie o prawie dostępu do niej. • rozumie problem komunikowania treści takich jak przemoc, nagość, prywatność. Rozumie, że problem ten dotyczyć może także treści o charakterze historycznym; np. rozumie, że należy zastanowić się nad formą i stylem fotografii dokumentującej wizytę klasową w Muzeum Auschwitz. • rozumie pojęcie etyki dziennikarskiej i umie wskazać, jak odnosi się ono do różnych dostawców treści. • umie przedstawić pozytywną interpretację pojęcia hakowania jako działania zmierzającego do dostosowania systemu (medium) do własnych celów. 	<ul style="list-style-type: none"> • umie praktycznie rozpoznać wyzwania wobec etyki dziennikarskiej, obejmującej również innych nadawców treści, z perspektywy różnych systemów moralnych; np. potrafi skonfrontować zasady etyki dziennikarskiej dotyczące prezentowania scen przemocy z obejrzaną relacją korespondenta wojennego. • umie odnieść problem wolności słowa i pluralizmu mediów do konkretnych zjawisk medialnych; np. potrafi zanalizować funkcjonowanie Wikileaks w perspektywie wolności słowa i polityki bezpieczeństwa państw. • umie odnieść problem dobra wspólnego do systemu mediów i komunikacji z wykorzystaniem pojęcia kultury (ekonomii) daru oraz pojęć związanych z ideą otwartości treści w internecie (Otwarta Nauka, Otwarte Zasoby Edukacyjne, wolne licencje itp.); np. potrafi zanalizować model Wikipedii pod kątem dobra wspólnego, akcentując znaczenie licencji Creative Commons wykorzystywanej przez autorów haseł. • umie krytycznie zanalizować problem dobra wspólnego i otwartości w perspektywie treści medialnych; np. potrafi wskazać argumenty za udostępnianiem on-line wyników badań naukowych. Potrafi krytycznie zanalizować problem abonamentu i funkcjonowania mediów publicznych w perspektywie wartości dobra wspólnego. 	

Zagadnienia	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna	Szkolnictwo wyższe
Wyzwania etyczne w relacjach przez media	<ul style="list-style-type: none"> rozumie problem moralnej oceny zachowań komunikacyjnych w mediach; np. rozumie, że ośmieszanie kogoś w internecie ma taką samą wartość moralną jak ośmieszanie kogoś w komunikacji bezpośredniej. rozumie pojęcie mowy nienawiści w internecie i potrafi je odnieść do wypowiedzi obserwowanych on-line oraz do idei wolności słowa. rozumie wartość współpracy między użytkownikami internetu (w perspektywie zjawisk takich jak ruch open source, Wikipedia, crowdsourcing, peer-production itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> umie określić zasady ograniczania prawa do prywatności w mediach; np. umie podać katalog wartości, wobec których prawo do prywatności może być zanegowane (np. wspólne bezpieczeństwo). Umie wskazać i ocenić negatywne zjawiska ograniczania prawa do prywatności (np. kontrola internautów w Chinach, problem ACTA). potrafi krytycznie podejść do skodyfikowanych zasad netykiety. potrafi wypracować własne zasady kształtowania relacji w komunikacji przez media w oparciu o własne doświadczenia. 	
Wyzwania etyczne a normy prawa w mediach i komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> wie, że system prawny nie zawsze odpowiednio szybko reaguje na nowe zjawiska w mediach; np. zna pojęcie stalkingu i wie, że jeszcze niedawno nie było takiego przestępstwa w kodeksie karnym. rozumie, że nie wszystkie zasady komunikacji i funkcjonowania w mediach muszą być regulowane przez przepisy prawa; np. umie wyjaśnić zasady i znaczenie kultury dyskusji na forach internetowych oraz pokazać, które z tych zasad nie wynikają wprost z przepisów prawa, a mimo to obowiązują. 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie problem relacji między prawem stanowionym a moralnością szczególnie w odniesieniu do prawa autorskiego, prawa własności i prawa do prywatności w mediach oraz rozumie problem języka w dyskusjach na ten temat; np. rozumie złożoność moralnej oceny piractwa komputerowego, potrafi rozważyć, czy nielegalne korzystanie z programów komputerowych do celów edukacyjnych jest etyczne, czy nie. Potrafi krytycznie zanalizować pojęcie piractwa komputerowego. rozumie, że normy funkcjonowania mediów mogą być różne w różnych systemach prawnych i normatywnych. potrafi odnieść się do tego problemu w próbie etycznej oceny zjawiska medialnego; np. rozumie, że funkcjonowanie portalu Redwatch w kulturze prawnej USA jest dozwolone jako wyraz wolności słowa, a w Polsce traktowane jako przestępstwo. Rozumie, jakie problemy rodzi różnicowanie systemów prawnych i normatywnych w próbie moralnej oceny tego zjawiska. 	

Kształcenie ustawiczne

Zagadnienia	Poziom minimum	Poziom optimum	Poziom mistrzowski
Komunikacja i media jako przedmiot refleksji etycznej	<ul style="list-style-type: none"> umie stawiać pytania dotyczące etycznych konsekwencji komunikacji i korzystania z mediów w perspektywie własnych zachowań i doświadczeń; np. rozważa: czy źle zrobiłem ściągnąjąc ten plik? 	<ul style="list-style-type: none"> umie zanalizować problemy etyczne w perspektywie mediów i komunikacji niezależnie od własnych doświadczeń (na poziomie ogólnym, abstrakcyjnym) oraz potrafi znaleźć pomoc w ich krytycznej analizie i rozwiązywaniu; np. zastanawia się: w jakich warunkach nielegalne ściągnięcie plików z internetu może nie być nieetyczne? rozumie problem języka w dyskusjach nad etyką mediów. 	<ul style="list-style-type: none"> umie zainicjować proces etycznej analizy mediów i komunikacji wśród uczniów, uczestników warsztatów itp.; np. pyta: czy kiedykolwiek oglądając „Wiadomości, mieliście poczucie, że jakiś materiał nie powinien się tam znaleźć, ponieważ było to niestosowne albo krzywdzące dla kogoś? umie wypracować subiektywne zasady etyczne dotyczące komunikacji i korzystania z mediów oraz stosować je na co dzień.
Wyzwania etyczne a treści mediów i komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> wie o prawie dostępu do informacji oraz ograniczeniach z tym związanych. umie wskazać podstawowe wartości w wybranym przekazie medialnym. rozumie, że wartości obecne w treści mediów i komunikacji zależą od wielu czynników. wie, że korzystając z materiałów dostępnych w internecie należy szanować pracę innych. rozumie pojęcie etyki dziennikarskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jakie czynniki wpływają na obecność i kształt określonych wartości w mediach i komunikacji. umie krytycznie analizować wartości w treści mediów i komunikacji z uwzględnieniem tej wiedzy. rozumie prawo do sprzeciwu lub czynnego oporu wobec treści medialnych czy komunikacji. rozumie problem komunikowania treści takich jak przemoc, nagość, prywatność (także w odniesieniu do treści o charakterze historycznym). rozumie wartość równego dostępu do informacji. umie praktycznie rozpoznać wyzwania wobec etyki dziennikarskiej i odnieść je do innych dostawców treści. 	<ul style="list-style-type: none"> umie odnieść problem wolności słowa i pluralizmu mediów do konkretnych zjawisk medialnych. umie odnieść problem dobra wspólnego do systemu mediów i komunikacji z wykorzystaniem pojęcia kultury (ekonomii) daru oraz pojęć związanych z ideą otwartości treści w internecie (Otwarta Nauka, Otwarte Zasoby Edukacyjne, wolne licencje itp.). umie przedstawić pozytywną interpretację pojęcia hakowania jako działania zmierzającego do dostosowania systemu (medium) do własnych celów.

Zagadnienia	Poziom minimum	Poziom optimum	Poziom mistrzowski
Wyzwania etyczne w relacjach przez media	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że ma prawo do zachowania anonimowości i prywatności. • rozumie, że komunikacja w mediach to wciąż komunikacja między ludźmi. • wie, że należy szanować prywatność swoją i innych. • umie stosować w komunikacji w internecie zasady netykiety. • rozumie postawę krytycznej otwartości i tolerancji w relacjach w mediach. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie problem etycznej oceny zachowań w komunikacji przez media. • rozumie pojęcie mowy nienawiści w internecie i potrafi je odnieść do wypowiedzi obserwowanych on-line oraz do idei wolności słowa. • rozumie wartość współpracy między użytkownikami internetu (w perspektywie zjawisk takich jak ruch open source, Wikipedia, crowdsourcing, peer-production itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi krytycznie podejść do skodyfikowanych zasad netykiety. • potrafi wypracować własne zasady kształtowania relacji w komunikacji przez media w oparciu o własne doświadczenia.
Wyzwania etyczne a normy prawa w mediach i komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie obowiązek przestrzegania prawa także w perspektywie mediów i komunikacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że system prawny nie zawsze odpowiednio szybko reaguje na nowe zjawiska w mediach. • rozumie, że nie wszystkie zasady komunikacji i funkcjonowania w mediach muszą być regulowane przez przepisy prawa. • rozumie, że normy funkcjonowania mediów mogą być różne w różnych systemach prawnych i normatywnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie problem relacji między prawem stanowionym a etyką, szczególnie w odniesieniu do prawa autorskiego, prawa własności i prawa do prywatności w mediach oraz rozumie problem języka w dyskusjach na ten temat. • potrafi odnieść problem różnorodnych systemów prawnych i normatywnych do etycznej oceny zjawiska medialnego; np. rozważa: czy skoro w USA nie jest zakazane propagowanie nazizmu (ze względu na zasady wolności słowa), oznacza to, że takie działania w Polsce również powinno być dozwolone?